

Landrapport Unionen Sverige, juni 2022

Trygghetsöverenskommelsen i mål

Den 22 juni 2022 skrevs historia på svensk arbetsmarknad när arbetsmarknadens parter, i form av PTK, där Unionen ingår, LO och Svenskt Näringsliv, gick i mål med trygghetsöverenskommelsen.

Genom att underteckna det huvudavtal som innebär en historisk förbättring av individens möjligheter att utveckla sin kompetens, är parterna överens om nya regler om trygghet, omställning och anställningsskydd. Senast ett nytt huvudavtal tecknades var 1938.

Avtalet ger förutsättningar för kraftigt förbättrade möjligheter till kompetensutveckling genom möjligheten att studera med lön mitt i yrkeslivet. Detta är avgörande för Unionens medlemmars trygghet och ställning på arbetsmarknaden.

Reformen innebär också stora förbättringar av visstidsanställdas möjligheter till omställning och utbildning under arbetslivet.

Arbete återstår för att trygghetsöverenskommelsen ska nå sin fulla potential. Exempelvis behöver finansiering av högskola och universitet ses över så att den ger utrymme för fler kortare kurser och studiemöjligheter också på andra sätt bättre anpassade till personer som är mitt i arbetslivet.

Unionen gick i början av 2019 – genom PTK där Unionen ingår – in i en förhandling tillsammans med Svenskt Näringsliv och LO i syfte att förbättra anställningstryggheten för privatanställda tjänstemän. Sedan oktober 2020 finns ett förhandlingsresultat och en överenskommelse. Den 8 juni 2022 tog riksdagen beslut om de nya lagreglerna, som är tänkta att börja gälla från 1 oktober 2022.

Resultatet kan kort sammanfattas i tre huvudpunkter:

- Kraftigt förbättrade ekonomiska och praktiska möjligheter till utbildning under arbetslivet, både för anställda och för personer som är mellan jobb.
- Betydande förbättringar av visstidsanställdas möjligheter till omställning och utbildning under arbetslivet.
- Ett starkt och tydligt fackligt inflytande behålls, liksom regler som motverkar godtycke vid uppsägning.

Överenskommelsen pekar på två stora skiften:

- När du är i anställning ska du ha möjlighet att utbilda dig och komma vidare och stärka dina chanser antingen i det jobb du har eller genom att gå vidare till ett nytt jobb.
- Detta gäller både tillsvidareanställda och tidsbegränsat anställda eller visstidsanställda.

Sammantaget utgör överenskommelsen ett mycket kraftfullt och historiskt paket som svarar upp mot yrkesverksammas behov. Parternas bedömning är också att den ger ett betydande bidrag till rörligheten och kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden.

Unionen om trygghetsöverenskommelsen på Unionen.se:

Väx hela arbetslivet med trygghetsöverenskommelsen

Den snabba samhällsutvecklingen kräver ny kompetens. Med den så kallade trygghetsöverenskommelsen, även kallad LAS-förhandlingen, finns nu en gemensam linje för att du ska få bra ekonomiska möjligheter och tid att fortsätta att uppgradera din kompetens genom arbetslivet.

Bra för dig, din arbetsplats och samhället

Behovet av att hänga med och kontinuerligt utveckla sina kunskaper blir större och större. Vi ser bland annat hur digitaliseringen ställer nya kunskapskrav och automatiseringen gör att vissa yrken är på väg bort och nya växer fram. Vi ser också hur klimatkrisen kräver ett nytt tänk och högre krav på flera arbetsplatser, vilket kräver ny kompetens.

Bli trygg för framtiden

För dig som vill fortsätta att utveckla din kompetens och växa i arbetslivet finns stora fördelar med trygghetsöverenskommelsen. Riksdagen tog den 8 juni 2022 beslut om det nya omställningsstudiestödet, som kommer att gå att söka från den 1 oktober 2022.

Du kan studera mitt i arbetslivet. Nu ges även du som vuxen, med jobb, huslån och barn, chansen att studera. Med avtalet skapas en ny typ av studiestöd för oss som är etablerade på arbetsmarknaden. Du kan utbilda dig i upp till ett år (på heltid eller deltid) med betalning. Många kommer att kunna få ut 80 procent av sin lön under studietiden.

Du väljer själv. Det är inte din arbetsgivare som bestämmer vad du ska studera. Du bestämmer själv, så länge som utbildningen stärker din ställning på arbetsmarknaden. Kanske vill du vassa dig inom ditt yrke eller välja en ny inriktning på arbetslivet.

Du måste inte ha en fast anställning. Även du som har en visstidsanställning, projektanställning eller jobbar deltid har möjlighet att kompetensutveckla dig.

När samhället förändras behövs ny kompetens. Idag råder kompetensbrist inom flera branscher, vilket gör att även arbetsgivarsidan tycker att det är viktigt att anställda får en chans att utvecklas med ny fräsch kunskap.

Att ha jobb är viktigt för individen, men också för samhället. Ju fler som jobbar, och ju fler som har kunskapsintensiva arbeten, desto starkare kan vi bygga Sverige.

Det ekonomiska läget

Leverantörproblem håller tillbaka produktionen särskilt inom fordonsindustrin ytterligare en tid, men den underliggande efterfrågan är stark och övriga industribranscher tror på bra försäljningstillväxt. Det gör att vi bedömer att exporttillväxten kommer kunna öka i relativt god takt framåt. Stora investeringsbehov inom näringslivet och fortsatta bostadsinvesteringar driver investeringstillväxt i år och i viss mån även nästa år.

En annan viktig pusselbit för BNP-prognosen är att Unionen tror att hushållskonsumtionen kommer öka, trots stigande inflation och högre räntor, särskilt i år men i viss utsträckning även 2023. Hushållen har ett starkt utgångsläge med stora buffertar. Konsumtionen gynnas också av släppta pandemirestriktioner och en fortsatt stark utveckling på arbetsmarknaden. Det sker en dämpning i konsumtionsviljan i höst och under nästa vår, i spåren av högre räntekostnader och prisökningar, men vartefter inflationen faller tillbaka lättar trycket på hushållen igen.

Inflationen ligger på en hög nivå och Unionen bedömer att inflationen kommer fortsätta att öka ytterligare en tid, till drygt sju procent, för att någon gång kring årsskiftet falla tillbaka och nedgången ske i relativt snabb takt. Lägre energipriser, stabilisering av konflikten i Ukraina och högre prisnivåer i utgångsläget driver på nedgången. Unionen spår att Riksbankens styrränta ligger på en procent både i slutet på 2022 och vid utgången av 2023.

Arbetsmarknaden har fortsatt utvecklas starkt under våren och Unionen tror att den utvecklingen kommer fortsätta. Företagens anställningsplaner är starka och inom tjänstesektorn, som är sysselsättningstung, finns fortsatt uppdämda rekryteringsbehov efter släppta restriktioner. Långtidsarbetslösheten har redan fallit tillbaka och minskat med mer än hälften av den uppgång som skett under pandemin. Fortsatt god jobbtillväxt inte minst i storstadslän som Stockholm kommer driva på en fortsatt nedgång i långtidsarbetslösheten. Däremot har arbetslösheten ännu inte minskat för dem utan jobb i mer än två år och här är det mer osäkert om och när en nedgång kommer ske.

Sammantaget bedömer Unionen att arbetslösheten enligt Arbetsförmedlingens mått sjunker ner mot 6,5 procent 2022 och därmed blir den lägsta på nästan 15 år. Sysselsättningstillväxten förblir god under stora delar av 2022 men mattas av under 2023.

För en längre rapport om Sveriges ekonomi, se Unionens konjunkturrapport Unionen om konjturen maj 2022

Unionens Branschbarometer

Unionen genomför två gånger per år Branschbarometern – en enkätundersökning bland de av förbundets klubbar som har minst 20 medlemmar och vars arbetsgivare är en del av det privata näringslivet. Huvudfokus är klubbarnas bedömningar av företagets utsikter inför det kommande halvåret, satt i relation till det senaste halvårets utveckling.

Den enskilda bransch med de starkaste sysselsättningsutsikterna är transport & logistik, vilket åtminstone delvis förklaras med en återhämtningseffekt efter att pandemirestriktionerna i Sverige togs bort under årets första kvartal. Det handlar alltså om stark tillväxt från en åtminstone för delar av branschen tillbakatryckt utgångsnivå. Den enda tjänstebranschen som inte ser starkt positivt på sysselsättningens utveckling det kommande halvåret är partihandeln, där klubbarna ändå förutser en ökning.

Företagsbehov driver ökade investeringar

Investeringsviljan i näringslivet är fortsatt god enligt klubbarna i Branschbarometern. Förväntningarna på utvecklingen det kommande halvåret har stärkts sedan i höstas gällande såväl investeringar i kapacitet som kompetens och forskning och utveckling. Inte minst väntas stora kapacitetsinvesteringar i tjänstesektorn, främst drivet av handelsbranscherna. Enligt klubbarna har kriget och sanktionerna endast haft marginell negativ påverkan på företagets investeringsplaner. Lönsamhetsläget har också varit gott under en tid vilket ger ekonomiskt utrymme att fortsätta investera. Det finns flera anledningar till att stora delar av näringslivet just nu ser behov av att öka investeringarna.

1. Den fortsatt höga efterfrågan ger behov av att öka kapaciteten.
2. Teknikutveckling och förändrade konsumtionsmönster ger också ett behov att anpassa verksamheten till nya förutsättningar. Investeringar i immateriella tillgångar har ökat trendmässigt under lång tid och kan förväntas fortsätta så. Den digitala transformationen driver i sig ett stort investeringsbehov.
3. Störningar i leveranskedjorna har lett till att företagen behöver hitta alternativ som gör dem mindre sårbara för liknande problem i framtiden. Det kan både handla om att geografiskt diversifiera nätverket av underleverantörer och att se över de egna produkterna och produktionsprocesserna för att bli mindre känsliga för störningar.
4. Investeringarna utvecklades relativt svagt under en period redan innan pandemin och när pandemin sedan slog till sattes en del planerade projekt på paus. Det senaste året har utvecklingen visserligen varit klart starkare, men det finns sannolikt fortfarande ett uppdämt behov till följd av eftersatta investeringar under de föregående åren.
5. Höga vakanstal och svårigheter att hitta efterfrågad kompetens ökar behovet av investeringar i den befintliga personalen. Det stimulerar sannolikt även till investeringar i syfte att automatisera verksamheter där det är möjligt. //